

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato : 24.05.18
FU-sak:	11/18	Arkivsaknr.:
Møtedato:		

Forskerutdanningsmelding 2017

Bakgrunn

Som en del av den årlige rapporteringen om virksomheten ba universitetsdirektøren at fakultetene utarbeider forskerutdanningsmeldinger for 2017.

Saksforelegget gir en konsis gjennomgang av nøkkeldata for forskerutdanningen på UiB. Dette tar for seg prioriterte områder for 2017, status for handlingsplan for forskerutdanningen og hvilke områder som vil bli prioritert i 2018.

Nøkkeltall for forskerutdanningen	2014	2015	2016	2017
Antall disputaser	216	246	227	222
Antall kandidater	1484	1532	1500	1547
Andel uteksaminerte kandidater tatt opp på doktorgradsprogram seks år tidligere (%)	74	77	65	70

Status for 2017 og prioriteringer for 2018

Hovedfokus for 2017 har vært arbeidet med en omlegging av forskerutdanningen og planleggingen av et ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid. Universitetsledelsen oppnevnte en arbeidsgruppe som skulle vurdere hensiktsmessigheten av organiseringen av forskerutdanningen og komme med forslag til alternativer. Arbeidsgruppen skulle også komme med anbefalinger til et helhetlig kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i juni hvor den anbefalte å opprette fakultets-ph.d.-program. Universitetsstyret vedtok denne omlegging og et nytt kvalitetssikringssystem på møtet i november med planlagt implementering i 2018.

Det har også blitt arbeidet med å opprette en ny grad i kunstnerisk utviklingsarbeid med tilhørende ph.d.-program på KMD. Innholdet i denne utdanningen er en videreføring av det nasjonale stipendiatprogrammet i kunstnerisk utviklingsarbeid, og det har også blitt utarbeidet en ny forskrift til den nye ph.d.-graden. Den nye graden er planlagt implementert på UiB i 2018.

I oppfølgingen av handlingsplan for forskerutdanning har fakultetene i sine meldinger rapportert om utviklingen innenfor innsatsområdene som omhandler karriereutvikling, doktorgradsveiledning og internasjonalisering. Innenfor karriereveiledning melder flere fakultet om at dette blir tatt opp i medarbeidersamtaler og på introduksjonskurs. MED har også en egen karrieredag for kandidatene. For området doktorgradsveiledning har nå flere fakultet ph.d.-veilederseminarer og tatt i bruk e-kurs om regler og rutiner på

doktorgradsstudiet. I handlingsplanen har UiB en målsetning om at over halvparten av ph.d.-kandidatene skal ha et forskningsopphold av varighet på over en måned. Surveytall viser at om lag 38% har hatt dette. UiB har således ikke nådd denne målsetningen ennå.

Hovedprioriteringene for 2018 vil være å få slutført omlegging av forskerutdanningen ved å revidere ph.d.-forskriften, opprette fakultets-ph.d.-programmer, implementere kvalitetssikringssystemet for ph.d. samt opprette en ny ph.d.-grad i kunstnerisk utviklingsarbeid. Arbeidet med å gjennomføre tiltak i handlingsplanen for forskerutdanningen vil også bli prioritert.

Programstatistikk

222 kandidater tok doktorgraden i 2017. Dette er 5 mindre enn året før. Av kandidatene som tok doktorgraden avla 216 ph.d.-graden (109 kvinner/107 menn) og 6 dr. philos graden (2 kvinner/4 menn). Den negative utviklingen i antall doktorgrader skyldes sannsynligvis relativt lave opptakstall i perioden 2009-2011. Basert på opptakstallene fra 2012 forventer vi at antall disputaser vil komme til å øke. UiB hadde våren 2017 1547 ph.d.-kandidater. Dette er en økning på 47 kandidater fra samme periode året før. Av UiBs doktorgradskandidater er 54% kvinner og 38% utenlandske statsborgere. Andelen på 55% eksternfinansierte kandidater i programmet er om lag den samme som for året før.

	Statistikk for forskerutdanning			2017			UiB - total
	HF-fak	Jur-fak	MN-fak	Med-fak	Psyk-fak	Samf-fak	
Antall kandidater	167	50	445	581	128	166	1547
Gjennomføring 6 år	54,5	55,6	79,8	69,8	70	57,1	70
Gjennomstr. brutto	6,7	4,7	4,6	4,6	5,3	4,9	4,9
Gjennomstr. netto	3,5	3,35	3,4	3,4	3,3	3,4	3,4
Antall disputaser (gj.snitt siste 3 år)	23 (22,7)	5 (5,3)	72 (68,7)	82 (92,3)	19 (20)	21 (22,7)	222 (231,7)
Nye avtaler (gj.snitt siste 3 år)	15 (14,3)	8 (5,3)	83 (77)	108 (101)	27 (19,7)	22 (24,7)	263 (242)
Avbrutte avtaler (gj.snitt siste 3 år)	3 (1,7)	1 (1)	13 (17,3)	10 (10,3)	8 (4,7)	10 (7,3)	45 (42,3)
Underkjenninger							15

70% av doktorgradskandidatene som startet i 2011 har fullført doktorgraden etter 6 år. Dette er en forbedring på nesten 5 prosentpoeng fra 2016 og ligger om lag på UiB sitt snitt for de siste 7 årene. Det er også noe bedre enn snittet for statlige doktorgradsgivende institusjoner (65,8%) oppgitt i KD sin tilstandsrapport for høyere utdanning 2018. Sammenliknet med 2016 har bruttotiden på studiet gått opp fra 4,7 til 4,9. Nettotiden på studiet er uendret mellom 2016 og 2017. Antallet avbrutte avtaler har også gått opp fra 27 til 45 sammenliknet med 2016. Dette målet har mye å gjøre med administrative rutiner på fakultetene og endringer her, år for år, har nødvendigvis ikke noe med i hvor stor grad kandidatene lykkes med å fullføre doktorgradsstudiet. Antallet underkjenninger har økt fra 12 i 2016 til 15 i 2017.

Tabellen nedenfor viser hvor stor andel av et årskull som hadde fullført doktorgradsstudiet (innen april 2018) av årskullene fra 2000-2012¹. Tabellen viser også hvor stor andel av årskullene som fortsatt er aktive. Dataene viser en stadig forbedring i fullføringsandelen fra kullet som ble tatt opp i 2004. Dette endrer seg noe fra årskullene som ble tatt opp fra og med 2010. For de senere årskullene er det fortsatt en del aktive kandidater, så fullføringsandelen for disse årskullene vil stige. Like fullt viser tabellen et markant fall i andelen fullførte fra 2009-kullet til 2010-kullet.

Årskull	Antall startet	Andel aktive	Andel fullført
2000	157	0,64	68,15
2001	190	1,58	75,79
2002	187	1,07	72,19
2003	244	0,41	75
2004	297	0,67	81,82
2005	298	2,01	83,89
2006	310	1,29	84,52
2007	305	4,92	83,28
2008	376	7,45	82,45
2009	270	4,81	87,04
2010	285	20	71,58
2011	286	23,8	71,33
2012	307	37,79	60,59

UiB har over tid lykkes godt med at våre doktorgradskandidater fullfører graden. Årets tall for gjennomføring og fullføring bekrefter dette bildet. Like fullt er det tendenser i tallmaterialet som tyder på en negativ utvikling. Dette ser vi spesielt når det gjelder antallet disputaser som fortsatt går ned og fallet i fullføringsgrad i kullene som startet fra og med 2010. Ved enkelte fakultet er også bruttotiden forholdsvis høy, og det er en tiltakende diskrepans mellom brutto og nettotid. Årsakene til dette forholdet bør kartlegges.

Publisering

Tall fra Universitetsbiblioteket viser at stipendiatspubliseringen har gått ned i 2017 sammenlignet med året før. Både antallet publikasjoner på nivå 1 og nivå 2 har gått ned. Data fra kandidatundersøkelsen viser at de fleste respondentene (86 %) har publisert eller fått akseptert manuskript for publisering, 18 % av respondentene rapporterer to publikasjoner og 54% rapporterer tre eller flere publikasjoner.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nivå 1	376	350	342	315	273	375	307
Nivå 2	94	131	97	89	102	119	91
	470	481	439	404	375	494	398

¹ Dataene er hentet fra Tableau.

Kandidatundersøkelsen 2017

Kandidatundersøkelsen sendes til de som har fullført doktorgradsstudiet. I surveyen svarer respondentene på spørsmål om blant annet: årsaker til at de startet på doktorgradsstudiet, opplæringsdel, pliktarbeid, veiledning, forskningsmiljø, publisering, internasjonalisering og karriereplaner. Kandidatene som fullførte i 2017 er det første hele årskullet som har besvart surveyen. 51% (N:121) av utvalget besvarte denne. Utvalget speiler populasjonen både med hensyn til fakultetstilhørighet og kjønn.

Respondentene er alt i alt godt fornøyd med forskerutdanningen som de har tatt. På spørsmål om hvor tilfreds respondentene er med doktorgradsutdanningen er gjennomsnittet 5,52² på en 7-punkt skala. 62% av respondentene vil anbefale andre å ta doktorgradsstudiet, 10% vil ikke anbefale dette, mens 28% ikke vet om de vil anbefale dette. På spørsmål om hvor tilfreds respondentene er med veiledningen de har mottatt er gjennomsnittet 5,67 på en 7-punkt skala. Dette er et godt resultat. Like fullt svarer 20,5% av respondentene at de har opplevd konflikter med veileder(e). På spørsmål om tilfredshet med kurs/opplæring er gjennomsnittet noe lavere: 4,76. Når det gjelder internasjonalisering drar de aller fleste kandidatene på internasjonale konferanser. Over halvparten av kandidatene som har hatt medforfattere på publikasjoner svarer at en eller flere av disse var internasjonale. 38,4% svarer at de har hatt ett eller flere internasjonale forskningsopphold på over en måned i ph.d.-perioden. Målsetningen for dette i Handlingsplan for forskerutdanningen er 50% og blir altså ikke nådd i 2017. Surveyen stiller også spørsmål om hvilke karriereplaner respondentene har. 68,9% av respondentene svarer at de ønsker å fortsette i vitenskapelig stilling i academia. Videre svarer 69,6% av respondentene at de er i, eller har fått tilbud om, relevant stilling.

Denne surveyen besvares av de kandidatene som har fullført doktorgraden. De kandidatene som ikke fullfører er altså ikke en del av utvalget og resultatene må sees i lys av dette.

Avdelingsdirektørens kommentarer

Strategien «Hav-Liv-Samfunn» slår fast at UiB skal tilby forskerutdanning av høy, internasjonal kvalitet i alle fagmiljøer og som går på tvers av fag og fakulteter. Ph.d.-kandidatene våre skal bidra aktivt i nasjonale og internasjonale forskernettverk.

Strategien er fulgt opp med en handlingsplan for forskerutdanning, samt viktige mål som er nedfelt i Handlingsplanen for internasjonalisering.

Status for handlingsplanen er at flere av tiltakene innenfor doktorgradsveiledning har blitt implementert. I 2017 har kvalitetssikringssystemet for forskerutdanningen blitt videreutviklet og forskerutdanningen har blitt lagt om til fakultets-ph.d.-programmer. Disse endringene vil bli implementert og ph.d.-forskriften blir revidert i 2018.

UiB har et fokus på gjennomføring og har i 2017 lagt om forskerutdanningen programstrukturen og kvalitetssikringssystemet til forskerutdanningen. Målsetningen er at en satsing på tydelig ledelse og kvalitetssikring av doktorgradsstudiet vil føre til god gjennomføring av forskerutdanningen. UiB fikk en forbedring av gjennomføringen i 2017 i forhold til 2016. Tradisjonelt har UiB lagt over det nasjonale snittet her, og det er derfor gledelig at årets snitt er mer i tråd med hva som er normalt for institusjonen. UiB kan i år

² På spørsmål om tilfredshet svarer respondentene på en skala fra 1-7 hvor 1 er ikke tilfreds og 7 er svært tilfreds.

vise til gode tall for gjennomføring av studiet og er ledende blant de store universitetene i Norge.

Det har blitt arbeidet mye med omlegging av forskerutdanningen i 2017 og 2018. For UiB er det viktig å ha en god kvalitetssikring av forskerutdanningen. Forskerutdanningen skal være en karrierestart enten innenfor eller utenfor academia og det er viktig at UiB arbeider systematisk for at kandidatene våre fullfører.

Ikke alle våre kandidater kommer til å fortsette i en førstestilling ved universitetet. Tall fra kandidatundersøkelsen viser at et stort flertall av de som nettopp har fullført doktorgraden ønsker å fortsette i en vitenskapelig stilling innenfor academia. UiB bør derfor jobbe for å forbedre opplegget for karriereveiledning og karriereutvikling ved institusjonen.

Vedtak

Utvalget tok Forskerutdanningsmelding 2017 til orientering.

15.05.2018/Espen Dahle/Yngve Brynjulfsen/Bjørn Einar Aas/Christen Soleim